

DOĞADAN ESİNTİLER

Derleyen
N.Gülğün AKBABA

ZEYTİN DAL KANSERİ

Zeytin dal kanseri, zeytin ağacının gövde, dal ve sürgünlerinde çeşitli büyüklükte ur ve siğiller şeklinde görülür. Bu ur ve siğillerin büyüklüğü hastalığın büyüklüğü ile ilgilidir. Hasat sırasında sink vuruğu, dolu yarası, aşı ve budama hataları sonucu oluşan urlar yaranın şekline göre değişik büyüklükte olur. Don çatlaklarından meydana gelen urlar ise, dalı kabuk tabakasını çatlaklarından sarmış olarak görünürler. Zeytin dal kanserini yapan parazit bir bakteri (*Pseudomonas savastanoi*) olup, bu bakteri rutubetli ve yağışlı havalarda sümüksü salgı halinde ur ve siğillerin yüzeyine çıkar ve buradan yağmur suları, rüzgâr ve böceklerle kolayca taşınır. Bu hastalık bir kere zeytinliğe girmişse yıldan yıla artış gösterir ve mücadelesi imkânsiz hale gelir.

YILANLARIN AVI

Yılanlarda çeneyi meydana getiren iki kemik esnek bir kıkırdak vasıtasıyla birbirine bağlanmıştır. Alt çeneyi üst çeneye bağlayan kuadrot kemiği de çenelerin kolaylıkla hareket etmesini sağlar. Bu özellikleri

ile yılanlar kendilerinden büyük bir hayvanı kolaylıkla yutabilirler. Resimde boğa yılanının diğer yılanlarda olduğu gibi avını nasıl yuttuğunu görüyoruz.

HAYVANLARIN BOYNUZLARI

Hayvanlarda üç tip boynuz vardır. Bunlar keratin liflerinin birleşmesiyle meydana gelen boynuzlar, kemik bir eksenli örten keratin boynuzlar ve sadece kemikten yapılmış boynuzlardır.

Kemik boynuzlara örnek olarak erkek geyiklerin boynuzlarını verebiliriz. Geyiklerin boynuzları her sene diplerinden kopar ve bunların yerine yeni boynuzlar büyür. Her sene yeni oluşan boynuzlar eskisinden bir adet fazla dal içerir. Bu yeni boynuzların üzerleri ince ve tüylü bir deri ile örtülüdür. Boynuz büyüyünce dibinde meydana gelen bir kemik halka, deriye uzanan kan damarları üzerine uyguladığı basınçla dolaşımı durdurarak derinin kurumasına sebep olur. Geyikler bu kuru deriyi ağaçlara sürterek soyarlar. Bir metre uzunluğa varan bu boynuzlar üreme mevsimi sırasında geyiklerin rakipleri ile dövüşmelerine de yarar. Ancak bu dövüşler esnasında bazen boynuzlar birbirine kanşır. Daha sonra bu düğümü çözemeyen hayvanlar mutlak bir ölüme mahkum olurlar.

Gergedanların burnu üzerindeki boynuz ise keratin liflerinin birleşmesiyle meydana gelmiştir. Boynuzların üzerleri aşındıkça diplerinden uzamalar meydana gelir.

MUTLU NİCE YILLARA

Spongicola adı verilen karides cinsi ile bazı süngerler arasında ilginç bir ilişki vardır. Japonlar uzun evlilik dileklerinin bir sembolü olarak yeni evlilere bu karideslerden bir çift verirmişlerdir. İsterseniz bu sembolik hediye için öyküsüne değinelim.

Karidesler hexactinellida sınıfından olan bazı süngerlerin vücut boşluklarında yaşarlar. Henüz çok genç iken bu boşluklara giren karideslerin iki ayrı cinsli bireyleri bir araya gelerek çiftler teşkil ederler. Cinsi olgunluğa eriştikleri zaman dışarıya çıkmaları da mümkün değildir. Çünkü dikenli bir süzgeç onların dışarıya çıkmasını engeller ve yaşamlarını karşı cinsi ile bir arada geçirirler.

HIRSIZ KUŞ : KARA TAVUK

Ovalardan, yüksek dağlara kadar olan ormanlarda, fundalıklarda ve bahçelerde bu hırsız kuşa rastlayabilirsiniz. Bazen mezarlıklar veya şehirlerdeki bahçelere de uğrar. Besinini çoğu kez yerden bulur. Toprak solucanları, kabuklu salyangozlara dayanamaz. Özellikle belladan otu, gül, dut, ökse otu tercih ettiği gıdalar arasındadır. Bu kuş diğer kuşların yuvalarından hırsızlık yapar. Pek seyrek olarak balık yiyen karatavuk yavrularını balıkla besler.